

Tagasivaade Lääne-Tallinna Keskhaigla laborile

Lääne-Tallinna Keskhaigla laboratooriumi eelkäijaks on terve hulk pikema või lühema ajalooga laboreid.

Mehis Bakhoff
juhataja
Lääne-Tallinna Keskhaigla
diagnostikakliinik

Lääne-Tallinna Keskhaigla (LTKH) laboritest oli kõige pikaealisem ja laborite ühendamise ajal kõige suurema töökoormusega Pelgulinna haigla labor, mis asutati 1956. aastal tolleaegses väikeses haiglahoones (Härjapea 27). Labori koosseisus oli üks arst ja üks laborant, uuringute nimekirjas oli alla 10 kliinilise keemia näitaja ning kliinilised vere-, uriini- ja väljaheiteuuringud. 1968. aastal kolis labor uude majja (Sõle 16), kus tegutseti 2005. aastani, selle aja jooksul muretsuti uusi laboriseadmeid ja laiendati pidevalt uuringute nomenklatuuri. Esialgu toimis laboris kodune valve, st vajadusel võis laboritöötajaid väljaspool tööaega välja kutsuda. Ööpäevaringne valve seati sisse 1970. aastal, samal ajal saadi laboriruumid ka Pelgulinna sünnitusmajas (Sõle 23). 1972. aastal avati Kalamajas Tehastevaheline labor, mis samuti nagu Kalamaja lastepolikliiniku väike labor oli Pelgulinna haigla labori hoole all. 1975. aastal loodi laboris mikrobioloogia osakond, mis sai omaette ruumid sünnitusmaja krundil asuvas majas (Sõle 23A), 1978. aastal alustas sünnitusmaja ruumides tegutsemist tsütoloogia osakond.

Pelgulinna haigla laboriga enam-vähem samal ajal alustas tegutsemist Kopli polikliiniku labor (Sõle 63), mille põhitöö toodi 1989. aastal üle Pelgulinna haigla laborisse.

Merimetsa haigla laboriosakond (Paldiski mnt 62) alustas tööd 1961. aastal, sellesse kuulusid tollal kliiniline

Oleg Barotov, hematoloogia ja parasitoloogia labor.

Aleksandra Skorodumova, biokeemia labor.

Inese Looga.

Maret Eomois.

Leigi Parbus.

Valentina
Ustina.

Maire Tehvre.

Esiplaanil Heneke Ensling ja Valentina Ustina, HIV referentslabor.

Maret Eomois, Mustamäe labor.

labor, mikrobioloogia labor ja biokeemia labor. 2002. aastal toodi Merimetsa haigla laborist kliinilise keemia, immunoloogia ja hematoloogia uurinud üle Meremeeste haigla laborisse. Kõigi laborite ühendamiseni jäi omaette tegutsema Merimetsa haigla mikrobioloogia labor.

1995. aastal toodi Merimetsa haigla koosseisu Riiklik AIDSi Kontroll-laboratoorium (labor asutati 1987. aastal ja sai kontroll-laboratooriumi staatuse 1993. aastal). Sotsiaalministri 30. oktoobri 1996. aasta määruse nr 29 alusel sai laborist HIV-nakkuse referentslaboratoorium, mis alates 1996. aastast kuni LTKH laborite ühendamiseni asus eraldi majas.

Mustamäe polikliiniku labor (Ehitajate tee 27) alustas tööd 1971. aastal ja esialgu teenindas Mustamäe, hiljem ka Õismäe piirkonda kuni Väike-Õismäe polikliiniku avamiseni. Mustamäe laborisse koondusid kuni 2000. aastani järk-järgult kõik Nõmme piirkonna laborid.

Nõmme haigla (Lõuna 50) avati 1952. aastal ja labor alustas tööd kahe laborandiga. Kuni Mustamäe haigla valmimiseni oli see valvehaigla ja sellel ajal oli laboris öövalve.

Aastatel 1956–1977 asus Nõmme naistenõuandla aadressil Mai 9, seda teenindas Nõmme polikliiniku laborant. 1977. aastal kolis naistenõuandla Akadeemia tee 34, seal oli oma väike labor, aga 1994. aastal toodi kõik sealt Mustamäe polikliiniku laborisse.

Nõmme polikliinik asub praegusel aadressil (Jaama 11) 1956. aastast. Ka Nõmme lastehaigla oli mõned aastad (kuni Tallinna lastehaiglaga liitumiseni) Nõmme haigla alluvuses, selle laboris töötas neli inimest.

Väike-Õismäe polikliinik (Ehitajate tee 137) avati 1982. aastal, samal aastal alustas seal tööd ka labor.

Meremeeste haigla labor (Paldiski mnt 68) alustas 1978. aastal avatud uues haiglahoones. Laborile anti terve tiib polikliiniku II korrusel, kus olid suured, hästi valgustatud ruumid. Laborimööbel hangiti eritellimusel, muretseti uued analüsaatorid.

Analüsaatorite integreerimine (2006). Pildil insenerid Margus ja Martin.

IT-spetsialist abiks registratuuris, pildil ka Leigi Parbus ja Jelena Kaev.

Mikrobioloogia labori akrediteerimine (2004). Pildil Rutta Voiko.

Galina Lopatina töötamas uue automaatomikroskoobiga (2007).

Laborite ühendamise hetkel töötas laboris 84 inimest ja aastas tehti 1,4 miljonit uuringut. Uuringute esikolmikus olid hemogramm, sete ja veresuhkur, moodustades 15% kõigist uurin-gutest.

Laborite ühendamisel andsid panuse tollaste laborite juhatajad Inese Looga (Pelgulinna haigla), Leigi Parbus (Mere-meeste haigla), Maire Tehvre (Meri-metsa haigla), Valentina Ustina (HIV referentslabor) ja Maret Eomois (Mustamäe ja Nõmme polikliinikud).

2005. aastaks kolisid kõik LTKH laborid kokku praegustesse ruumi-desse Meremeeste haigla esimesel kor-rusel. Labori teeninduspunktid jäid alles Pelgulinna haigla, Pelgulinna sün-

nitusmaja, Mustamäe polikliiniku ja Õismäe polikliiniku juurde. Valves oli kaks laboranti, kes tegid piiratud vali-kus uuringuid ja käisid osakondades glükomeetriga veresuhkrut mõõtnas.

Haigla kasutas kolme infosüsteemi (Medisofti infosüsteem, Ester 2 ja 7+7) ja töö lihtsustamiseks võeti kasutusele vahevara, mis võimaldas sisestada and-meid ühe kasutajaliidese kaudu, esialgu käsitsi. Aasta lõpuks läks haigla üle ühisele infosüsteemile, võeti kasutusele elektroonilised tellimused ja liidestati põhianalüsaatorid.

2006. aastal toimus kliinilise keemia ja immuunuurigute integreerimine (analüsaatorite ühendamine), protses-side joondamiseks toodi samasse ka

hematoloogia ja hüübimise automaat-uuringud. Laboriarstide töö lihtsusta-miseks (verepilte mikroskopeeris neli arsti) osteti aasta lõpus automaatomik-roskoop Cellavision. HIV referents-labor alustas viiruse sekveneerimist ravimresistentsuse määramiseks.

Aastal 2004 akrediteeriti Rutta Voiko eestvedamisel labori mikrobio-loogia osakond. Kolm aastat hiljem, nüüd juba labori juhatajana, viis ta lõpule kogu labori akrediteerimise, mis oli viimaseks suureks sammuks labori ajakohastamisel. Ajalooks said ka kuul-sad mikrobioloogia žurnaalid.

Järgnevatel aastatel pöörati rohkelt tähelepanu preanalüütikale, kus suure panuse andis registratuuri pealik Ene

Egert Närep (IT-tugi) ja Ruth Küüsmäa (molekulaardiagnostika).

Uus analüsaatorite liin ja uus torupost, analüsaatori taga Amata Žukova.

Verepank: Liina Kärdi, Maie Jaska ja Svetlana Kolosova.

Laasfeld. Tööprotsesside optimeerimiseks juurutati kliinilises keemias autovalidatsioon (2009–2011). Seejärel, olles korrastanud oma tegevused laboris, leiti rohkem aega klientidele, korraldades kohtumisi ja kliendipäevi (2010).

Aastal 2011 laborit juhtima tulnud Helen Uibopuuga tulid strateegiakaardile kliendile suunatud IT-tugi ja proaktiivsed lahendused, aga ka haigla üldisel foonil tasulised teenused ja teenuste eksport (2011–2014). Aastal 2012 leidsime enda jaoks immuno-fluorestsentsi, selleni viis põnev koostöö neuroloogidega ja labori poolt Ruth Küüsmäa entusiasm. Laborisiseselt uuendasime reagentide laohaldust, võttes kasutusele vöötkoodid (2013). HIV referentslabor laienes molekulaardiagnostika osakonnaks ja taas Ruthi algatusel lisandus mitmeid uusi uurin-guid (2014–2015). Olulise uuenduse-na alustasime verekülvide väljakülva-mist valve ajal.

Üks põnevaid projekte oli toruposti prototüüp, mis võimaldas proove saata EMO-st laborisse (2018) ja mis aastal 2025 asendati pneumopostiga. Tehni-line areng toimus ka järgnevatel aastatel, kus asendati täisautomaatsed analüsaatorid molekulaardiagnostikas ja immuunanalüüsis (2019), aga ka kliinilises keemias (2020 analüsaatorite liin ja suurem hüübimisanalüsaator), mille verifitseerimise rõõmu jätkus kauaks.

Samal ajal käivitati pandeemia foonil ööpäevaringne koroonatestimine (Jekaterina Tabri eestvedamisel). EMO operatiivseks teavitamiseks arendati infoek-raani tarkvara, mis andis jooksvat infot laboris toimuva kohta.

Ka viimased aastad on läinud IT-arenduste ja -hangete tuules. Kaua planeeritud uuendusena on labor suu-res osas üle läinud Li-hepariin plasma kasutamisele ja kasutusele on võetud eelribakoodistatud katsutid. Esimeste hulgas läksime üle veretoodete elekt-roonilisele sobitamisele (verepanga juhataja Liina Kärdi eestvedamisel) ja nüüd uuele ISO 15189 standardile.

See pole aga kõik. Lääne-Tallinna Keskhaigla labor on tuntud oma ägedate

meeskonnaärituste poolest. Kujutlege ette laborinädala võistlusi, laborit jõulumeisterdusi tegemas või seda Halloveni stiilis kujundamas.

Praegu töötab meil 73 inimest, mis pole aga võrreldav algusaegadega. Alates aastast 2008 kuuluvad labori koosseisu verevõtjad (12 töötajat) ja 2010 läksid vastloodud patoloogia osakonda üle tsütoloogia arstid ja laborandid (kokku neli töötajat). Aastas teeme 2,5 miljonit uuringut, uuringute esikolmikus on hemogramm, CRP ja kreatiniin, moodustades 17% kõigist uuringutest.

Laboris on viis osakonda: kliinilise keemia ja hematoloogia osakond, molekulaardiagnostika osakond, mikrobioloogia osakond, preanalüütika osakond ja verepank.

Ühendlabori hea käekäigu eest on hoolt kandnud Mehis Bakhoff (2002–2006), Rutta Voiko (2007–2010), Helen Uibopuu (2011–2016) ja Anna Velts (2017–2019). Alates 2025. aastast on labori juhatajaks Ruth Küüsmäa.

Selle loo koostamisel oli palju abi Eva Nilsoni (1941–2017) märkmetest, kes oli labori kvaliteedijuht pärast haiglate ühendamist

Mikrobioloogia: Gloria Spivak, Kristi Tauram, Triini Olman, Epp Tammaru ja Anett Tähiste.

Molekulaardiagnostika: Merili Teekivi, Anna Gornostajeva, Marina Ševljakova, Agnes Nauka ja Raili Allos.

Laborite juhatajad aastatel 2002–2025. Mehis Bakhoff, Rutta Voiko, Helen Uibopuu, Anna Velts ja Ruth Küüsmäa.

